

Toenemende professionalisering in de zoogkoeienhouderij

De rundveehouderij blijft in Vlaanderen een erg versnipperde sector. Dat is althans het beeld dat heel veel betrokkenen er op na houden. Een nadere analyse van een aantal cijfers leert ons nochtans dat ook de vleesveehouderij een zware herstructurering doormaakt. Die is misschien niet altijd even zichtbaar, maar de cijfers zijn toch verrassend. – GUY VANDEPOEL, STUDIEDIENST –

Volgens de gegevens van de FOD Economie neemt de rundveestapel in Vlaanderen jaar na jaar gestaag af. Op basis van de telling van 2009 blijkt dat de rundveestapel sinds 2000 met 16,9% afnam. De daling doet zich vooral voor bij melkkoeien (-13,4%). In 2007 bereikte de zoogkoeienstapel een hoogtepunt met een bezetting van 209.954 stuks. Ten opzichte van 2000 betekende dit een stijging van bijna

900. Bij de telling in 2009 constateren we reeds het tweede opeenvolgende jaar een daling. Dit betekent dat de zoogkoeienstapel, met 203.622 stuks bij de telling in 2009, opnieuw het niveau van het jaar 2000 bereikte. Volgens de meest recente gegevens waren er in 2008 in Vlaanderen 16.120 rundveehouders, waarvan er 10.290 geregistreerd zijn als zoogkoeienhouders. In de totale eindproductiewaarde

van de Vlaamse land- en tuinbouwsector staat de rundvleesproductie voor een aandeel van 11,6%. Dit aandeel stemt overeen met 20% van de eindproductiewaarde van de dierlijke sector.

Veel zoogkoeien zonder Europese premies

Een grondige analyse van de verdeling van de zoogkoeienpremierechten geeft een goed beeld van de structuur van de zoogkoeienbedrijven. In 2010 zijn er in Vlaanderen 5.908 bedrijven met een zoogkoeienquotum (tabel 1). Dit stemt overeen met 57,5% van alle bedrijven waar volgens de tellingen zoogkoeien aanwezig zijn. Ten opzichte van de totale zoogkoeienstapel blijft het aantal zoogkoeienpremierechten reeds jaren beperkt tot 127.330 stuks. Indien we het aantal beschikbare premierechten vergelijken met de aanwezige zoogkoeienpopulatie, dan blijkt dat nog steeds 38% van de zoogkoeienstapel niet-premiegerechtigde dieren betreft. Meer nog, indien we rekening houden met de mogelijkheid om het zoogkoeienquotum gedeeltelijk te benutten door het aanhouden van 40% vaarzen, dan zou de huidige populatie zoogkoeien zelfs gehalveerd kunnen worden. In Vlaanderen worden dus nog steeds heel veel dieren aangehouden zonder zoogkoeienpremie. Dit blijft een merkwaardig gegeven, aangezien een analyse van boekhoudcijfers net leert dat dergelijke premies noodzakelijk zijn om de rundvleesproductie in Vlaanderen rendabel te maken.

Meer gespecialiseerde bedrijven

Tabel 1 geeft een overzicht van het aantal bedrijven volgens hun zoogkoeienquotum. Hieruit blijkt dat in 10 jaar het aantal bedrijven met zoogkoeienpremies met bijna 37% daalde! Jaarlijks verdwijnt

Tabel 1 Structuurevolutie bedrijven met zoogkoeienquotum - Landbouwtelling 2009

Zoogkoeienquotum	2000	2005	2010
0 - 5	2.421	1.693	1.037
5 - 10	2.492	1.815	1.258
10 - 15	1.638	1.207	946
15 - 20	753	682	554
20 - 25	576	537	471
25 - 30	379	357	367
30 - 35	238	230	235
35 - 40	197	196	202
40 - 50	236	265	262
50 - 60	127	148	176
60 - 80	127	155	190
80 - 100	59	63	103
> 100	42	62	107
Totaal	9.285	7.410	5.908
Landbouwers met melk- en zoogkoeienquota	2.601	2.099	1.479

nen er 340 zoogkoeienbedrijven, wat een gelijkaardige herstructurering betekent in vergelijking met de melkveesector. Sinds de invoering van de bedrijfstoelag en de ontkoppeling van een aantal premiëstelsels is het aantal zoogkoeienbedrijven gedaald met 20,3%. Door de keuze om de zoogkoeienpremies gekoppeld te houden, werd meteen ook een uitvloeit van Europese middelen uit de sector vermeden. Slechts 838 bedrijven (14%) beschikken over een zoogkoeienquotum van meer dan 40 stuks. Ten opzichte van 10 jaar geleden nam deze groep toe met 145%. Het aantal zoogkoeienpremiërechten op deze bedrijven stemt overeen met 45% van het beschikbare zoogkoeienquotum. Nog steeds 39% van de bedrijven heeft echter minder dan 10 zoogkoeienpremiërechten, wat wijst op een belangrijk aandeel van bedrijven waar de zoogkoei-

enhouderij slechts zorgt voor een neveninkomen. Daarnaast blijkt ook dat de groep bedrijven met zowel zoogkoeienpremies als melkquota fors afnam. Van deze groep gemengde bedrijven heeft 70% minder dan 250.000 l melkquotum. Als we de gemengde bedrijven indelen op basis van hun zoogkoeienquota blijkt dat 65% minder dan 20 zoogkoeienpremies heeft. In deze groep komen voornamelijk sterk gemengde bedrijven voor, die gevestigd zijn in het zuidelijk gedeelte van Vlaanderen.

Verdere herstructurering onafwendbaar

In tabel 2 zien we een voorstelling van het aantal zoogkoeienbedrijven in de verschillende provincies. De tabel vermeldt ook de gemiddelde bedrijfs grootte. De verspreiding van de zoogkoeienbedrijven

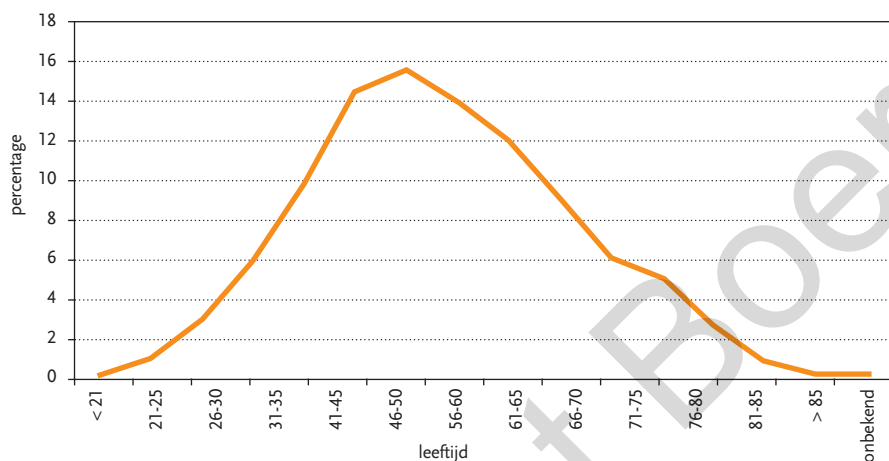
Tabel 2 Verdeling van de zoogkoeienbedrijven per provincie - Landbouwtelling 2009

Provincie	Aantal zoogkoeienhouders	Gem. zoogkoeienquotum/bedrijf
Antwerpen	456	23,3
Vlaams-Brabant	710	22,56
West-Vlaanderen	2.358	21,83
Oost-Vlaanderen	1.844	19,59
Limburg	508	24,12
Gemiddelde	1.175	21,55

is gelijkmatig over alle provincies. West-Vlaanderen en Zuid-Limburg kunnen aangegeven worden als concentratiegebieden. Figuur 1 geeft een leeftijdscurve weer van de zoogkoeienhouders. De gemiddelde zoogkoeienhouder is meer dan 50 jaar. Meer nog, 36% van de bedrijven is van 55-plussers en 14% is zelfs de pensioenleeftijd van 65 jaar reeds gepasseerd. Op basis van een analyse blijkt zelfs dat 23% van de zoogkoeienquota in handen is van 55-plussers en 5% van het zoogkoeienquotum bij bedrijfsleiders zit die ouder dan 65 jaar zijn. Deze analyse wijst erop dat ook de vleesveehouderij de komende jaren nog een verre gaande herstructurering zal doormaken. De noodzaak aan weloverwogen keuzes in het kader van het toekomstige gemeenschappelijk landbouwbeleid wordt door deze cijfers duidelijk gemaakt.

Uitdagingen niet uit de weg gaan

Met de discussie over het toekomstige gemeenschappelijk landbouwbeleid na 2013 zal er ook gedebatteerd worden over de toekomst van de zoogkoeienpremies. Europa is sinds het begin van de 21ste eeuw niet meer zelfvoorzienend voor wat rundvleesconsumptie betreft. Europa kan zich toch niet afhankelijk maken van geïmporteerd Amerikaans rundvlees waarvoor de kwaliteitsnormen en opgelegde productievooraarden niet vergelijkbaar zijn met de Europese standaard. Bovendien kan vleesvee ingezet worden om de Europese permanente graslanden te begrazen, zodat bebossing en struikvorming vermeden worden. Alleen al in Vlaanderen gaat het over 160.000 ha permanent grasland, wat overeenstemt met ruim twee derde van het totale Vlaams graslandareaal. Het behoud van een specifieke ondersteuning voor de rundvleesproductie lijkt hierdoor perfect te verdedigen. Maar toch, vleesconsumptie krijgt vanuit diverse maatschappelijke geledingen veel kritiek. Er worden vragen gesteld bij de milieubelasting die veroorzaakt wordt door overmatige vleesconsumptie. Er zal nog een aardig woordje gediscussieerd worden over de toekomst van de zoogkoeienpremies. De Europese landbouworganisaties zullen de krachten moeten bundelen om op langere termijn de Europese rundvleesproductie te vrijwaren! ■

Figuur 1 Leefijdscurve van de premiegerechtigde zoogkoeienhouders - Landbouwtelling 2009

Vleesconsumptie onder druk door kredietcrisis

Door de financiële crisis van het voorbije jaar, hebben consumenten hun verbruik bijgesteld: algemeen worden er minder (-1,9% ten opzichte van 2008) en goedkopere vleessoorten gekocht. Dat blijkt uit cijfers die beschikbaar gesteld werden door het vmo, het Belgian Meat Office. Voor 2010 wordt een kleinere daling (-0,8%) van het rundvleesverbruik voorspeld, de productie gaat met 1,6% achteruit. Door problemen met het blauwtongvirus werd de veestapel in diverse lidstaten uitgedund en raakte het normale afkalfeizoen verstoord.

Ten opzichte van andere vleessoorten daalt het aandeel van rundvlees in het totale vleesverbruik. Voor de bse-crisis bedroeg het aandeel rundvlees nog bijna 23% van de totale vleesconsumptie. In het dieptepunt van de bse-crisis haalde rundvlees slechts een aandeel van 20% in de totale vleesbestedingen. Het geleden verlies werd in de volgende jaren nooit meer hersteld. Vandaag staat rundvlees nog amper voor 19% van het totale vleesverbruik. Op basis van een analyse blijkt dat het effect van de bse-crisis nog ingrijpender was op de prijsvorming. Na een prijsdaling van ruim 20% eind jaren 90 heeft het prijsniveau van rundvlees zich sinds 2005 hersteld op het niveau van 145% ten opzichte van de gemiddelde referentievleesprijs. Tussen de lidstaten blijven er grote verschillen inzake rundvleesverbruik. Grootverbruikers zijn Frankrijk met 25 kg rundvlees per capita, gevolgd door Zweden met ruim 24 kg. Na Italië en het Verenigd Koninkrijk bezet België de vijfde plaats met een verbruik van 18 kg rundvlees per capita. Het laagste rundvleesverbruik wordt geregistreerd in de Oost-Europese lidstaten. In Polen wordt amper 5 kg rundvlees per capita verbruikt, Roemenië scoort met 8 kg net iets beter.